

(*Recurvirostra avosetta*) also settled there. Other breeding-birds were the three small Plovers, especially the Kentish Plover (*Charadrius alexandrinus*), the Oystercatcher (*Haematopus ostralegus*), a few Little Terns (*Sterna albifrons*) and the Coot (*Fulica atra*).

For details see the Dutch text and the list on p. 123—125.

Kampen, januari 1956.

Oö- en nidologische mededelingen, 1955

door

Tsj. Gs. DE VRIES

Een „reuzenei” van de Ekster, *Pica p. pica* L.

Op 1 mei 1955 vond ik bij Koufurderrige (gem. Wymbritseradeel) in een bosje waterwilgen (*Salix Caprea*) op iets meer dan manshoogte, een mooi, overkapt, Eksternest met 6 nog onbebroede eieren. 5 daarvan meten en wegen resp.:

1.	32.7 ×	25.8 mm en	645 mg
2.	32.9 ×	26.2 „ „	680 „
3.	33.6 ×	26.0 „ „	630 „
4.	34.1 ×	26.2 „ „	630 „
5.	34.4 ×	26.3 „ „	680 „

totaal van 1 t/m 5 167.7 × 130.5 mm en 3265 mg en in doorsnee 33.5 × 26.1 mm en 653 mg.

Het gemiddelde van 44 door mij gemeten en gewogen Ekstereieren (na eliminatie van het abnormaal grote legsel, dat ik op 16 mei 1935 bij Borger vond) is 34.36 × 23.7 en 650. De lengte van de boven beschreven 5 Friese exemplaren blijft daar een weinig onder, de breedte gaat er iets bovenuit en het gewicht komt vrij goed overeen. Met het 6de ei van dat legsel liggen de zaken anders. Dat meet 39.8 × 27.8 en weegt 800. De lengte is dus 19%, de breedte 7% en het gewicht 22.6% groter dan het gemiddelde der andere 5 exemplaren. Wat M. SCHÖNWETTER zegt in de „Beiträge zur Fortpflanzungsbiologie der Vogel”, jaargangen 1925 en 1930, resp. pag. 49 en 185, dat „rund 80% solcher (Riesen) Eier dünnchaliger sind als die Normaleier”, gaat voor dit reuzenei niet op. Wel klopt wat M. R. CURTIS in het „Biological Bulletin” XXVI (1914) en XXXI (1915) resp. op pag. 55 en 181, schrijft, dat bij dezelfde kip, die normale en meerdooierige eieren legt, de laatste altijd langer en breder zijn dan de eerste, doch dat de breedtetoe name, in verhouding tot die der lengte, kleiner en de schaal steeds absoluut zwaarder is. Het Eksterei is echter geen meerdooierig exemplaar, maar bevatte slechts één dooier van normale grootte. Ten slotte moge ik nog wijzen op het m.i. vrij grote verschil (11.5%) tussen het doorsneegewicht van de 49 — normale — nederlandse, door mij en de 100 door REY („die Eier der Vögel Mitteleuropas” I. pag. 375) ge-

wogen exemplaren, n.l. resp. 650 en 565. REY geeft echter de herkomst van zijn eieren niet op. Het gemiddelde gewicht daarvan stemt overeen met dat van de eieren der Spaanse vorm (*Pica p. melanotos* Brehm) dat, volgens JOURDAIN („the Eggs of European Birds”, pag. 20) van 19 voorwerpen 575 bedraagt; terwijl het onze grote overeenkomst vertoont met dat van — een onbekend — aantal Finse ova, dat, naar Ivan HORTLING opgeeft (Ornithologisk Handbok”, pag. 23) volgens WASENIUS, 635 is. M.i. wordt aan dergelijke geografische verschillen te weinig aandacht geschonken.
(DE VRIES)

Een lichtgekleurd legsel van de Ringmus, *Passer m. montanus* (L.).

Van ons club-lid W. PAULUSSEN ontving ik een exceptioneel licht legsel van de Ringmus, dit jaar in een nest-kastje verzameld: alle eieren met licht blauwwitte grond, spaarzaam getekend met bruin-grijze vlekjes; een type, dat bij de Huismus wel meer voorkomt, doch bij de Ringmus zelden of nooit. De eieren gelijken daardoor enigszins op het lichte type van de Bosrietzanger.

(HELLEBREKERS)

[Jaren geleden zag ik, bij VAN PELT LECHNER, een legsel van de Ringmus waarvan de eieren sprekend geleken op die van de Witte Kwikstaart, *Motacilla a. alba* L. (de V.).]

Een abnormaal legsel van de Graspieper, *Anthus pratensis* (L.).

Op Rozenburg verzamelde ik een 5-legsel van de Graspieper, zeer egaal getekend en zeer klein van formaat: twee eieren egaal bruin en drie paarsachtig bruin met duidelijke haartekening. De maten waren gem. $18,1 \times 13,9$ en 98 m.g. min. $16,9 \times 14$ en 95 m.g. Indien ik de vogel niet had waargenomen en het nest niet gezien, had ik eerder gedacht aan een zéér donker legsel van de Gele Kwikstaart.

(HELLEBREKERS)

[Volgens de „Nederl. Vogels” bedragen de afmetingen van 174 ex., (48 volgens REY, 43 volgens BAU, 52 volgens JOURDAIN en 31 uit de collectie DE VRIES) in doorsnee $19,51 \times 14,24$ met minima van $17,2 \times 13,1$ en $17,7 \times 13,0$ en het gemiddeld gewicht van 142 eieren (63 volgens LINDFORS, 48 volgens REY en 31 uit de collectie DE VRIES) 0.113, minimum 0.090.

Ook wordt daarin het voorkomen vermeld van ex. met roodachtige ondergrond en van het dikwijls optreden van zwarte haarlijntjes (DE V.).]

Verskil in pigmentering in een legsel van de Tjiftjaf, *Phylloscopus c. collybita* (Vieill.).

Op 6 mei 1955 vond ik, bij Leeuwarden, in een laag struikje, een nest van de Tjiftjaf. Het zat ongeveer 3 dm van de bodem en bevatte één, vrijwel ongevekt eitje. De volgende dag bleek het tweede ei enige kleine roestrode puntjes te vertonen. Op het 3de ex. waren deze puntjes al vrij sterk in aantal en grootte toegenomen terwijl het 4de, 5de en 6de eitje normaal waren getekend, het laatste, dat op 11 mei werd gelegd, echter het zwaarst.

(DE VRIES)

Een abnormaal getekend legsel van de Fluiter, *Phylloscopus sibilatrix* (Bechstein).

In Duitsland vlak over de grens bij Ter Apel verzamelde ik met de hulp van WALDECK een zeer licht type met min of meer kransvorming, dat meer aan de eieren van de Tjiftjaf dan aan die van de Fluiter doet denken. (HELLEBREKERS)

Een zeer laat broedsel van de Roodborsttapuit, *Saxicola torquata rubicola* (L.).

Op 3 oktober 1954 zag ik op de „Hoge Veluwe” nog een Roodborsttapuit met 4 pas uitgevlogen jongen.

(A. B. WIGMAN)

[Inderdaad een zéér late datum! In de mij bekende literatuur wordt geen later tijdstip genoemd dan begin juli (DE V.).]

Een roodgevekt legsel van de Witgesterde Blauwborst, *Luscinia svecica cyaneola* (Wolff).

Van PAULUSSEN ontving ik een 6-legsel van de Witgesterde Blauwborst, dat frappant gelijk op de eieren van de Roodborsttapuit. Hoewel DE VRIES dit in de N.V. vermeldt, heb ik nooit een dergelijk legsel, ook niet in zeer uitgebreide buitenlandse verzamelingen, gezien. De vogel is op het nest gevangen en geringd, zodat vergissing is uitgesloten. (HELLEBREKERS)

Een vroeg broedende Turkse Tortel, *Streptopelia d. decaocto* (Frivaldsky).

Volgens de „Volkskrant” van 3 maart 1955 broedde op dat tijdstip een Turkse Tortel bij Hierden (Gem. Harderwijk).

(DE VRIES)

Het eerste ei van de Kievit, *Vanellus vanellus* (L.).

In 1897 ben ik, op aanraden van Mr. Herman ALBARDA, begonnen met het noteren van de data, waarop het eerste Kievitseï werd gevonden. Tot 1933 gebeurde dat steeds in Friesland; na dat jaar vrijwel altijd in zuidelijker delen van Nederland, waar blijkbaar hoe langer hoe meer belangstelling voor die gewilde primeur kwam te ontstaan. En nademaal de temperatuur in die delen 's voorjaars doorgaans milder is dan in „myn heitelân”, is dit, wat die primeur betreft, van zijn plaats gedrongen. Want juist die temperatuur schijnt, speciaal in de eerste decade van maart, een belangrijke rol te spelen. Enige jaren geleden werd mij, door het K.N.M.I. in de Bilt, gevraagd of ik genegen was een afschrift van de lijst van eerste-kievitseï-data (welke, naar men had vernomen, door mij werd bijgehouden) te hunner beschikking te stellen. Men wilde aan de hand van de bestaande — Friese — weeroverzichten, nagaan of er een — en zo ja welke — correlatie bestond tussen de temperatuur en de datum, waarop het eerste Kievitseï werd gevonden. Bij dat onderzoek is gebleken, dat de invloed van de temperatuur in de

eerste decade van maart doorslaggevend is, in die voege, dat, met elke graad Celsius, die de temperatuur dan hoger of lager is dan normaal, het eerste Kievitsei 1 à $1\frac{1}{2}$ dag eerder, resp. later, dan de gemiddelde datum gevonden wordt. Is dus b.v. in een zeker jaar, over de eerste 10 dagen van maart de temperatuur gemiddeld 2° C. boven normaal, dan wordt het eerste ei 2 à 3 dagen eerder dan normaal gevonden.

In de 3de pentade is die invloed reeds duidelijk minder en in de 4e is hij vrijwel geheel verdwenen. Wat nu die gemiddelde vinddatum van het eerste ei betreft: er blijkt — in Friesland — een duidelijke voorkeur te bestaan voor de 20e, 21, 22e en 23e maart. Van de 59 jaren, waarover mijn notities lopen, is het eerste ei 23 keer op een van die data gevonden. De vroegste datum is 9 maart (in 1912), de laatste de 29e (in 1917). Merkwaardig is, dat het eerste ei, in die 59 jaar, slechts één keer op de 19de en nog nimmer op de 24ste is gevonden. Aan de hand van de bovengenoemde gegevens, wordt, in de laatste jaren, door het K.N.M.I., op de 10de maart een voorspelling opgemaakt (en ook over de radio uitgezonden) van de datum, waarop — in Friesland — het eerste Kievitsei kan worden verwacht. (In zuidelijker streken kan dat één of twee dagen eerder zijn). Men behoudt zich daarbij — zowel naar boven als naar beneden — een speling van 1 of 2 dagen voor, maar, tot dusver, zijn die voorspellingen vrij goed uitgekomen. Dit jaar (1955) was het — voor Friesland — de 30ste! De laatste, door mij ooit genoteerde datum. Noordbrabant was ons twee dagen voor. Daar werden de 29ste, bij Someren, twee eieren in één nest gevonden en is het eerste ei dus op de 28ste maart gelegd.

(DE VRIES)

Een vrij vroege datum voor het eerste (?) ei van de Grutto, *Limosa l. limosa* (L.).

In tegenstelling tot het eerste Kievitsei en ondanks het gure voorjaarsweer kwam het eerste Grutto-ei in 1955 vrij vroeg te Leeuwarden ter markt, n.l. op 4 april. Er bestaat voor de Grutto geen belangstelling voor — en dus ook geen jacht op — het eerste ei als bij de Kievit en er worden ook geen hogere prijzen voor betaald. Het is daarom best mogelijk, dat er — vóór dat het eerste ei bij de poelier ter verkoop wordt aangeboden — reeds exemplaren gevonden en door de vinder(s) opgepeuzeld zijn. Ik ben, voor mijn aantekeningen, aangewezen op de data, waarop de eerste eieren ter markt komen. Die datum was, in 1955, 4 april. De vroegste datum gaven de jaren 1950 en '51 toen het eerste Grutto-ei op 28 maart bij de poelier werd aangeboden. Het eerste Kievitsei werd in 1950 op 20 en in 1951 op 21 maart, in Friesland, gevonden. Van enige correlatie tussen de data van het vinden van dat Kievitsei en die, waarop de eerste Grutto-eieren ter markt kwamen, is geen sprake. In 1903 en '04 kwam b.v. het eerste Grutto-ei op 13 april te voorschijn en werd het eerste Kievitsei resp. op 20 en 22 maart gevonden.

den. In 1907 waren die data 11/4 en 22/3, in 1911 14/4 en 17/3; in 1918 17/4 en 21/3; in 1920 6/4 en 14/3; in 1922 15/4 en 15/3.

(DE VRIES)

Een laat legsel van de Watersnip, *Capella g. gallinago* (L.).

Op 4 augustus werd, bij Dokkum, een nest van de Watersnip gevonden met 3 nog onbebroede eieren. Augustus-legsels dezer soort komen wel eens meer voor, maar het blijven toch uitzonderingen.

(DE VRIES)

Abnormaal getekende en abnormaal grote aantallen eieren bij de Kluut, *Recurvirostra avosetta* (L.).

Kleur-variaties zijn bij de Kluut zeldzaam. In de provincie Groningen kon ik echter een drie-legsel verzamelen, bestaande uit twee eieren met licht grijze grond en kleine zwarte vlekjes en één meer bruinachtig (donker zandkleur) met grote zwarte vlekken. Schaal-textuur, maten en gewicht normaal.

Een groot aantal nesten bevatte meer dan vier eieren. Dit komt bij de Kluut meer voor en is geen ongewoon verschijnsel. Ik heb dit altijd toegeschreven aan een „overmatig” broed-instinct, waarbij eieren uit of naast een naburig nest werden geannexeerd, hetgeen ook de mening was van de bewakers van de broed-kolonies.

Dit jaar werden echter in een terrein, dat kort tevoren was overgestroomd, een groot aantal nesten met 5, meerdere met 6 en één met 7 gevonden. In een iets hoger gelegen terrein, dat niet was overstroomd, bevatten de nesten het normale aantal van vier. Dit wijst op legnood van vogels waarvan de nesten overstroomd waren. Eén nest bevatte bovendien een ei van de Tureluur.

(HELLEBREKERS)

[Van al onze „Limicolae”, die normaliter 4 eieren leggen, komen legsels van 5, en een hoogst enkele maal van 6 eieren, het vaakst voor bij de Kluut, dan volgen resp. de Kievit, de Grutto, de Wulp, de Bontbekpluvier, de Tureluur, de Watersnip en de Kemphaan. In 1925 vond ik, in de Camargue, een Klutenkolonie van 75 nesten, waarvan twee 5, en de overige alle 4 eieren bevatten en in 1926, op een, enige tientallen vierkante meters grote zandplaat in een der „étangs” aldaar, ruim 40 nesten waarvan twee elk met 5 en de rest met 4 eieren bezet waren. De eieren in nesten met 6 of meer ex. zijn echter steeds afkomstig van meer dan één ♀ (die vaak dezelfde echtvriend hebben), of die (zoals o.a. in het door HELLEBREKERS vermelde geval) in legnood verkeren.

In tegenstelling met de zeer variabele Kievitseieren, komt bij die van de Kluut, ondanks hunne uiterlijk vrij grote gelijkenis met Kievitseieren, heel weinig verschil in kleur en tekening voor. (DE V.)]

Een bijzonder vroeg en abnormaal geplaatst nest van de meerkoet, *Fulica atra* (L.).

Op 22 maart 1955 werd op de Loosdrechtse plassen een nest van de Meerkoet met 3 eieren gevonden op het ijs, zonder de nabijheid van riet. Twee dagen later was het ijs verbrokken en het nest verloren gegaan.

(J. P. STRIJOS)

[Inderdaad een zeer opmerkelijke broedplaats en datum. Echter werd begin februari 1954, op een veenplas bij Wartena (Fr.) een oude Meerkoet gezien, die vergezeld van 3 halfvolwassen jongen, tussen ijsschollen rond zwom. (DE V.)]